

МИТРОПОЛИТ
ІЛАРІОН

**МА
РІЯ**
ЄГИП
ТЯНКА

ПАРИЖ
1947

ЛАС

ВИДАВНИЦТВО «НАША КУЛЬТУРА» Ч. 2

*Цю книжку видруковано на папері
офсет. Перші 2.000 примірників по-
нумеровано від ч. 1 до 2.000.*

№ 1664.

Митрополит ІЛАРІОН

МАРІЯ ЄГИПТЯНКА

ПОЕМА

diasporiana.org.ua

ПАРИЖ

1947

Tous droits réservés.

Всі права передруку застережені.

*Copyright by the Author and
Editions J.A.B. 70, Frg Poissonnière
Paris X.*

Дівча плете трояндні мрії

1

ДІВЧА ПЛЕТЕ ТРОЯНДНІ МРІЇ

Сільце зелене біля Нілу
Усе купається в промінні,
Й цілує сонце хатку білу,
Й круг неї квітоньки весінні.

Мала й убога ця хатина,
Й біднота шкiрить хижі зуби;
Окрáса вся її — дитина,
Та врода тут ведé до згуби :

В Єгипті рано всі дівчата
Стають дозрілими жінкáми,
І треба ока мами й тата,
Щоб не прощатись їм з вінками.

Надвóрі пóрхає Марія,
Немов метелик серед квіток,—
Прекрасна й вóнна, як лелія,
Хоча зелений ще підліток.

Марія вигпалась висока,
Немов стрільчаста осоко́ра,
Як ніч пустельна чорноо́ка,
Як та пелю́сточка прозо́ра!

Вона ще зрана при роботі,
Та щось неспритні нині рўки :
Вона робила б по охоті,
Коли б не збридли ці науки :

Старенький ба́тько й хвора ма́ти
Тримають доню все під оком,—
А їй хотілося б гуляти,
Й втекти від праці юним ско́ком!

Он в'ється шлях край їх оселі
І ним чвала́ють карава́ни :
Купці меткі там та веселі,
Для доні зоряні примани!

Вони так липнуть до Марії,
Й дають багаті їй дарунки,—
Й дівча плетє тро́йндні мрії,
Й горять на ўстах поцілунки...

Бувало, зникне раптом доня,
Й в тривожнім сўмі ба́тько-мати
Свої старечі сушать ло́ня,
А та зо сміхом рип до хати!...

Було́ недавно, — в тїм яро́чку
З купцем так солодко гуляла,—
А мати збила мрійну до́чку,
Від ба́тька в душу пнуться жа́ла...

І всі дарунки попалили,
Й саму́ замкнули доню в клуні,—
Вона ж кусалася з безсили,
Та не спалила крильця юні...

Просив купець красун Марію,
Щоб з ним ішла вона до міста :
Йі зодягне, як лелію,
Й тоді вона — з невіст невіста!...

І плаче збештана Марія,
Й любов'ю тужить серце юне,
Й снується квіткою їй мрія,
І в очі чорні вперто суне :

Втече вона з цієї хати,
Де за́вжди їй тісна в'язниця :
Хай плачуть сиві ба́тько й мати,—
Вона невси́лі з ними биться!...

Ба́тькі Марі́їні погани,
Але в усім побожні й чесні :
До Пrawdę повно в них пошани,
В душі брелять пісні небесні.

І сипле сонечко проміння,
І мріють солодко простори,
Палахкотять огнем каміння,
Що в дрéмі сплять, мов осокири.

Співа Марія пісню млóсну,
Та пісня їй нагнала сльóзи :
Плетé вінка про юну сóсну,
Що рано б'ють її морози :

То не сосна стрільча́ста в полі
Самітна з вітром розмовляє,—
То плаче дівчина в недолі
Про юне ма́рення безкрає...

Ї не хоче ю́нка працювати,
Вродлива нудиться Марія,—
В оча́х брeнять ясні палати,
Що їх сплітає буйна мрія :

« Свою нудну́ покину хату,
Ї до щастя ра́йського на крилах :
Знайду́ я доленьку багату
В своїх вродли́вах любних силах »...

Ї росла́ Марія неслухняна,
Цвіла́ в ній буйно власна воля,
І доня мамина кохана
Була сво́я лиш вітру з поля.

І плаче тихо бідна мати,
У батька очі все суворі,
А доня біга виглядати
На шлях купецький мрійні зорі...

II

В ШОВКУ ТА В ЗОЛОТІ МАРІЯ

В шовку та в золоті Марія
Живе тепер в ясній палаті :
Здійсnilась спраглий люба мрія,
Здійсnilись сни її крилаті!

Купця душею полюбила,
І з ним втекла парної нощі,—
Й ростуть у неї мрійні крила,
Й огнем палають чорні очі...

Ясний красун палкий Микола,
Й чуйний, як легіт на озерці :
Його любов їй сяє з чола,
Він їй трояндою на серці!...

Круг неї щастя б'є фонтаном,
І повно сонця, й ласки повно,
Й живе Марія з юним паном
В промінних пестоцях любовно.

Така ясна Олександрія,
Як та зірниця мерехтлива,
І в ній закохана Марія
Весела завжди та щаслива.

Й пила вона буйні проміння
Свого солодкого кохання,
І пахла, рожма мов весіння,
Й світилась, як зоря поранія.

І твердо вірила Марія,
Що щастя світить їй повіки,
Й цвіла в коханні, як лелія,
В обіймах юної опіки.

Та щастя завжди щербате,
Й гуляє все в вінку з терніни,—
І їй гірке життя багате,
Й безодня зяє щохвилини...

Померли батько й мати з суму,
Убив їх сором незабаром,—
Й донька тужну пізнала думу,
Й горить душа отруйним жаром...

Проқльони шле їй вся родина,
Брати та сестри відцурались :
Й Марія гнеться, як билина,
В душі печаль та біль побрались...

Та все ж Марія не зважає,
Й кохання п'є, як квітка росу :
Для неї щастя й це безкрає,
Що він її взяв голу й босу...

Та ось Марія чує серцем,
Що їх любов втинає крила :
Над тихим зоряним озерцем
Яксь новá майнула сила :

Миколі гасне вже кохання,
Марію часто він минає,—
Й, бува, са́мітно до світання
Гризе підозріння безкрає...

.

І сталося те, чого й чекати
Нешлюбній любці завжди можна :
Спалились зоряні палати,
Скінчилася доленька вельможна!...

Купець вже з іншою в палаті,
Набридла дівчина під тином :
Святі чуття її розп'яті,
Душа наповнилась поліном...

Але ж цвіте в Марії врода,
Йй лиш сімнадцята весна :
« Настане ще мені погода
І мерехтлива, і ясна! »

У неї тіло — цвіт вишневий,
Коса до пояса із злата,
Обличчя — червіль яблуневий,
В очах палких — п'янка охота...

Разок червоного намиста
Її солодкі страсні губки,—
Краса, як зірка променіста,
Манила всіх спочити в любки!

Й Марія іншого коханця
Собі солодкого знов має,—
Й дівоче серце для обранця,
Йому й кохання все безкрає!

Й співає радісна Марія,
І повну чашу п'є кохання,
Й гуде ясна Олександрія
Про неї зранку до смеркання.

Та знов те саме, — й знову пана
Марія з болізню змінила :
В душі горить отруйна рана,
Й спустились нижче мрійні крила...

III

Й ПЕРЕСИТ ЛИВСЯ ЙІ В РОЗКОШІ

пшла Марія з рук у руки,
Немов в крамниці крам хороший :
Купці багаті й можли дўки
Платили щедро за розкоші.

Та спало міцно ще сумління,
Юнка душа була безсила,—
І серце спрагле ніч весіння
Хватала на гарячі крила...

Марія пліває в розкошах,
У ніг її Олександрія,—
Й не знає ліку в славі й грóшах
Весела й зоряна Марія!

Й пливло життя, як на весіллі,
І скрізь цвіли Марії рожі,—
Й греміла слава по довкіллі
Про пестоці її погожі...

За нею натовпом валили
Багаті хлопці та вродливі,
І несли їй всі юні сили
У дар за любовці грайліві.

Й кінця не знала в раюванні
Душа Марііна спраглива,—
У неї в очах — зóрі ранні,
У тілі прїстрасті, як злива...

Й греміла слава про Марію,
Й на крилах неслася й за море,
І кожен мав собі за мрію
Знайти в ній щастя неозóре.

Й цвіло Марія, вонна квітка,
Й пила спрагливо насолоду,—
Й не зчулася, як темна сітка
Уже плелась на ніжну вроду :

У кліщі сóрому хвороба
Марію бóлізно схопила,—
І стала в'янути вподоба,
І стали гнутися їй крила...

Та юна молодість небáром
Вернула хворій любну силу,
Й Марія зно́ву млосним чаром
Плелá спрагливим сітку милу...

Та сумнів гадом вліз їй в душу,
Поліну влив до насолоди :
Марія вчула в серці сушу,
Що несла їй спокѳта вроди...

Й Марія в задуми впадала,
Й пересит лився їй в розкѳші,—
І в серці чула гострі жала,
Й огнем палили любні гроші...

І стали пѳстощі гарячі
Колоти душу й гризти тіло,—
Й вставали марення дитячі,
Як в хмарах зіроньки, несміло...

Й бувало часто, серед ночі
Зривалася Марія зѳ сну,—
Бо їй ввижались нені очі,
Й зорили в душу її млосну...

Й вона, як скѳшений той колос,
До ранку мліла з тихим стоном,—
І чула ясно мамин голос,
Що їй бренив сполѳшним дзвоном :

« Всі зѳмні розкѳші—
Гірká насолода,
Й безвартісні гроші
Продажная врода!

Бо врода прив'яне,
Як зірвана рожа,
А щастя кохане—
Чеснѳтливість гожа!

Утіхи тілесні
Лише на хвилину,
Розкѳші ж небесні
Навіки без впину! »...

Й бувало часом, у коханні
Ввижались тихо скорбні очі,
Й Марія думав, — останні
Палкі ці пѳстощі дівочі!...

IV

МАРІЯ ВЧУЛА ПРО ІСУСА

Немов трава пахка́ на лу́ці,
Минає молодість мрійлива,
Й Марія бачить у розпучі,—
На неї йде осіння злива!...

Як буря носить мórські хвилі,
Отак життя Марію бóре,—
І мрії пишні білокрилі
Звелися їй в похмілля хворе...

Цвіла́ троянда край дороги,
І люд прохожий звеселяла,
Та враг зірвав її,— й під ноги
Скотилась квітка досконала...

Але липка́ її ще врода,
Любов'ю грають чорні очі,
Розма́ем пахне насолода,
І пéстощі палкі жіночі!

За нею ходять ще юрбою
Приклонники яркóго тіла,
Та їх викликає до бою
З душі повсталa думна сміла :

« Не все на світі йде за гроші,
Тілесні пéстощі мину́щі,
Й солодкі прістрасні розкóші
Провадять душу в нéтри пу́щі...

Розма́ем пахне насолода,
І вонні лóбощі, як рожі,—
Та краща вічна Божa врода,
І пéстощі солодші Божі »...

Марію лиже вже сумління,
І серце спра́гнене спокóю,—
Й думкí тяжкі, як те каміння,
Чавили шóрсткою рукою :

« Мину́ща зéмна наша врода,
Мину́ща й зóряна красá,
Гірка любовна насолода,
А вічні тільки — Небеса!...

По всякій лóбній насолоді
Приходить сумнів та гіркóта,
А в серці глібоко на споді
Зоріє пúрпуром Голгóта...

Солодкі любощі дівочі,
Коли вони небесно чисті,
Коли з тобою любі очі
У щирім райдужнім намисті...

Бо страсті точать наше тіло,
Як точать дерево шашлі:
Воно безпечно зеленіло,
Та враз схилилось до землі»...

Марія вчула про Ісуса
Оце недавно й випадково,
Та в серце врізалась спокуса,
Як те пречисте райське слово:

«Ісус предвічний наш Мессія,
Найбільшим грішницям прощає»...
І чує болізна Марія,—
Росте їй в серці щось безкрає...

Ісус постійно спраглий в очах
В вінку терпівому на чолі,—
Й Марія стала вже по нощах
Йому звіщати душевні болі...

Й бувало часом, люте горе
Зникало, мов туман від сонця,
Й Лице Христове неозоре
Ставало їй за Оборонця...

Аж раптом чутка пролетіла:
Знайшли Христа Його страждання,
Й росте в Марії думка сміла:
Зложить на Нього сподівання!

В Єрусалим спішаться люди
Вклонитись Дереву Життя,
Й огнем горять Марії груди,
Все повні скорби й розп'яття:

«Й вона поліне до Сіону,
Й повість Христу печаль у Храмі,—
Й забуде зємну цю Мамону
Улюбім серцю фіміямі»...

І ось на кораблі Марія,
З людьмі прочанка в Палестину,—
В очах палких зорить надія
Забуть журу хоч на хвилину!

Та й тут для неї скрізь спокуса,—
І знов горять її жадання:
Вночі, забувши про Ісуса,
Гуляла в любощах до рання...

Хотіла все забути п'яна,
Втопіти біль свій в насолоді:
Пила й шаліла аж до рана,
Та щось в душі кричало: Годі!

І ось у серці знов отрута,—
Супроти прїстрастей безсила :
« Вони її скували в пуга,
Й беруть ураз на грїшні віла!...

Вона хотїла б жить в чеснотї,
Та як прибóрнать страсті тіла? »...
А працювать в липкóму потї
Вона нікóли ще не вмїла.

Тяжкі ви, прїстрасті тілєсні,
Людїні збутись вас незмога :
В душі брєнять пісні небесні,
Алє землею в Рай дорога!...

Людїна всі грїхи побóре,
А страсті вбить вона невсилї,
Бо страсті — то бурхлїве море,
Хто ж може втїшити лютї хвилї?

Й душа Марїїна клєбóче,
Й до Неба рветься в гострїй тóзі,
А тіло любощне жїноче
Горить у прїстрасній недузї!...

V

ЙИ НЕ МІСЦЕ У СВЯТИНІ

Горить Єрусалим в промінні,
Перлїться в сїяві все довкїлля,
В душі прочán пісні спасінні,
А в серці зóряне рай-зілля.

Й брєнять Псалмї палкї стогрудї,
Й до Неба лине Піснопїння :
Госпóдь вітає тут повсюди,
Повсюди чуть Його Спасіння!

Спїшать вклонитися Хрестовї
Душевно спрагненї прочáни :
Злагóдить серце в Божїм словї,
Зцїлїть душевні болї й рани.

Марїя з ними. В серці пекло :
В борні тяжкїй Христос й Мамона,—
Бушóють страсті в нїй запекло,
А духом рветься до Сїона...

Псалмів співають вона не може,
Незнані їй слова Молітви,—
І трудно їй сказати, що Боже,
А що диявольські гонітви...

И Марія плаче... Серце ж чує,—
Співають гімн в Небесній Наві,
И горить душа : іду не всує,
Бренить це може Ангол в славі :

« Не зневірюся, сестро кохана,
Не плач, не зідхай,
Бо Голгота в науку нам дана,
И відкритий всім Рай!...

Не впадай у зневіру з розп'юки,—
Угору серця!
Бо минають, як сон, всякі м'юки,
Голгота оця! »

И Марія плаче в насолоді,
Душа пісень тужних співає,
І в ній даліко десь на споді
Надія сонцем тихо грає :

« Вхоплю я ніженьки Христові
В міцні обійми, вірпа доня,
И повім Йому в гарячій слові
Всі мріяння тужного лоня...

И нехай поллються сльози-жалі,
Як затяжна осіння злива,
І в них я віплачу печалі,
І розвітє душа щаслива! »...

А ось і Храм, і спрагли люди
У двері тіснуться побожно,—
Зідхання тихі чуть повсюди,
И несуться гімни переможно.

Марія вперше йде до Храму,—
Широкі двері всім привітні!—
Вже чути пахощ фіміяму,
Ікони сяють он блакитні!

Та що таке, — незрімі руки
Марію ставлять аж на дворі!...
Вона вмліває від розп'юки,
А в серці стогони суворі...

И Марія тихо знов у двері,—
Таж вільно входять ними люди :
Всі прагнуть Божої Вечері,
Позбутись зёмської облуди...

І знову руки невидімі
Марію ставлять аж на дворі!...
Усе їй мёркне в темнім димі,
Душа завмерла в лютім горі...

Й Марія серцем зрозуміла,
Що їй не місце у Святині...
Й стоїть вона, стіна мов, біла,
В очах мигтять їй мушки сині...

Й стоїть вона, немов тополя,
А люд все йде та йде до Храму...
« Така Твоя Господня воля,—
Не нюхать блудній фіміяму »...

Й Марія падає в покорі,
Й цілує спрагнено порога,—
І палко молиться на дворі
Про ласку й грішній їй від Бога...

VI

I ВІЛЬНО ЛИНЕ ДО ХРЕСТА

ось Марія зводить очі,
Ікона сяє на стіні,—
На неї дивляться Дівочі
Зрінці тихі та ясні.

Ї вона навкóлішки в покорі
Омліло впала в безнадії,
Й лилися сльóзи в лютім горі
До Невісної Марії :

« Я зрозуміла, Мати Божа,
Що грішна я без краю,
Ввійти до Храму я негожа,
І недостойна, знаю!

Та Син Твій милий, Син Твій любий
Прийшов на світ спасати,—
Спаси й мене з страшної згуби,
Спаси, Пречиста Мати!

Введи мене, рабу, до Храму,—
Нехай Хреста побачу,
Нехай у хмарах фіміяму
Душею я поплачу.

А я зміню життя негоже,—
Вкажи правдиву путь...
Спаси ж мене, спаси, мій Боже,
Не дай в гріхах втонуть! »...

І ревно молись Марія,
Й в покорі земні б'є поклони,—
Й палає їй ясна Надія,
І сійвом тихим б'є з Ікони.

І молись Марія знову,
І слізи ллються їй пекучі,
І серцем чує вже обнову,—
Й Моління линуть тихі й рвучі :

« Пречистая Діво Маріє,—
Моя Ти міцна Оборона,
Як сонце ясне, мені мріє
Твоя ця настінна Ікона!

До неї підношу я руки
В Молитві своїй щиросердій:
Рятуй від тяжкої розпуки,
Молюся Тобі, Милосердій!

Заступися, Пречистая Мати,
У Сина Свого за мене,—
Оборона правдива Одна Ти,—
Розпусну врятуй, моя Нене!

Борони, Неневісна Дівиче,
За люті гріхи моли Сина!
Заступися, Порання Зірнице,
Надіє моя Ти Єдина! »...

І тихо зводиться Марія,
Й до Храму йде, тремткі й лякливо,—
В очах палає їй Надія,
Немов та зірка мерехтливо.

У двері лячно... Далі... Далі...
І вільно лине до Хреста!...
Й кладє на Нього всі печалі,
Що їх зродила зємна мста.

Й молилась віддано Марія,
Хреста зо слізьми обіймала,
Й в душі запахла їй лелія,—
Знайти нового Ідеала.

Й вона Хреста рясними вмила,
І стало тихо так на серці :
Й ростуть їй, чує, чисті крила,
Що ними стане з злом у гєрці...

Й палкі думки одна по одній,
Мов неслись в морі тихі хвилі :
Віддять себе Ручі Господній,
Прийнять Його веріги милі...

І вийшла з Храму, й до Ікони
Припала з слізьми знов у млості,
І чувся щирий плач та стони,
Що неслись тихо в Високості :

« До стіп Твоїх, Діво Пречиста, складаю
Усі свої болі й Моління,—
Провадь мене, Мати, дорогою Раю,
І злагодь мої всі терпіння!

Почуй, Пресвятая, гарячі благання,
Й моли Свого Сина за мене,
До Тебе молюся, як грішна остання :
Рятуй мене звійхнену, Нене!

Спровадь мене, Мамо, на рівню дорóгу,
Щоб нею дійти до Спасіння,
Подай мені, Діво Пречистая, змогу
Позбутися страсті каміння! »...

Й Марія впала під стіною,
Й завмерла з тихим в серці стоном...
І чує, — піснею ясною
Бренить Щось з Неба срібним дзвоном:

Хто хоче Спасіння,
Хай лине в пустиню,—
Там навіть каміння
Бренить про Святиню...

В пустині самотна
Під реви шакала
Людина скорботна
Стає досконала »...

Марія зводить руки Вгору,
Й стоїть німа, сосна тремтлива :
Душа співає про покору,
А в серці зірка мерехтлива :

« Спасіння бачу лиш Вгорі я,
Ніхто із зёмних не допоможе :
Спасе Пречистая Марія,
Та Ти, Один безгрішний, Боже »...

Й пішла Марія в Зайорданья,
В пустиню дику та безводну,—
Шукати там собі світання
На душу спраглу та голодну...

VII

ЖИВЕ МАРІЯ НА ПУСТИНІ

Лавно Марія на пустині,
Й співає Богу Піснопіння,—
Однаково, як вчора, й нині
Кругом гаряче лиш каміння.

Пустиня дика в Зайорданні
Марії стала краєм рідним,—
Вона вставала на світанні,
Лягала з сонечком погідним.

Живе вона німа й самотна,
Та в серці завжди мова з Богом,—
Й летить душа її скорботна
У Рай за зоряним Чертогом.

Живе вона в тісній печері,—
Вікі пробили в голій скелі,—
А як вузькі опустить двері,
Картини в очах невеселі :

Живе Марія на пустині

Пісок гарячий на всі боки,
Немов безбережне те море,
Марія тут вже довгі роки,
І їсть її життя суворе :

Спекота вдень огнем палає,
Вночі кусає лютий холод,
Пустинне море це безкрає
Несе терпіння лиш та голод...

Вночі підходять аж під двері
Шакали люті та голодні,
Й Марія бачить у печері,—
Вона стоїть вже край безодні...

Лихі гієни та шакали
Життя труїли на пустині,
Й Марії завжди докучали
В її безрадній самотині.

Марія їла лиш коріння,
Та й те було за ласу страву :
Кругом пісок й дрімке каміння
Плелі казки про Божу славу...

Марія спрагнена на воду,
Бо брак її на всій пустелі,—
І їй бувало в насолоду
Злизать росі на голій скелі...

Одежу всю вона зносила,
Й тепер ходила боса й гола,—
Добуть шматину тут несила,
Й вона дичавіла спроквóла...

Одно́го ра́зу на пустелі
Знайшла вона останки їжі :
Йшов караван, й купці веселі
Сліди zostавили ще свіжі.

Огнем Марія спалахнула,—
Згадалось їй давно минуле,—
Вона ж вважала, — вже нечула,
Мовчить вже серденько заснуле...

І довго-довго прохворіла,
Й лежала мертва, як колода...
Тяжкі ви, страсті м'ясні тіла,
І згубна ти, нечиста врода!...

І з то́го ча́су все втікає
Вона ознак живих оселі :
Йй ліпше море це безкрає,
Оці заснули дикі скелі...

А ча́сом мати їй ставала,
Як та примара, перед очі,—
І чувся в серці рев шакала,
Й кричала вгóлос серед но́чі...

Й в хатинку рідну край оселі
Летить душа тужна Марії,
Й всю ніч примари невеселі
Сідають змóрою на вії...

І сили кїдали Марію,
Вона не може вже й ступіть,—
Й впадала ча́сом в безнадію
Скінчіть життя пустельне вмиць...

Не в'язень тужить в самотїні
І сонце ловить через ґрати,—
Марія ча́хне на пустині,
І тут їй доля й помирати...

Смертєльну вдень пила спекóту,
І кров'ю крилась шкура біла,—
Води ж ні каплі, і Голгóту
Щодня Марія тут терпіла!...

Вночі невїтерпні морози,
Мов гóлками, її кусали,
А за печерою погрози,—
Гієни люті та шакали...

І кожний день їй тут Голгóта,
І кожну ніч тут розп'яття :
Води б напитись хоч з болота,
Не чуть голодного виття!...

Бувало, марились їй люди
В безбережній пустельній далі,—
Й вона втікала, й скорбні груди
Сповнялись болем та печалі...

Людей було їй й в світі досить,
Тепер терпіти їх не може :
Душа Небесного лиш прбсить,
Співає серце лиш про Боже...

Та всі пекельні ці терпіння,
І голод лютий, й зно́йну сушу
Марія брала на Спасіння,
Й зміцняла Богом хвору душу.

Й спекотний день, і ніч холодну
Вона все з Богом на розмові,
І душу спраглу та голодну
Несе́ ясна до ніг Христові...

Удень солодке проміння
Її, мов ма́тинка, цілує,
Вона ж співає Піснопіння,
Чи тихо шепче : Аلیلія!

Вночі засвітають мрійні гóрі,
Господні вічні лампади,—
І в серці грають неозóрі
Небесні па́хоцні принади...

Життя самотнє на пустині
Підносить душу людську Вгóру :
Хоч тут замало діл у чині,
Зате аж повно самозóру.

Пізнати себе самото можна
Найглибше власне на пустелі :
Міцніє тут душа побожна,
Як ці самотні вічні скелі.

Найбільша в світі перемога,
То перемога над собою,
Й в пустині дикій повна змога
Стать переможцем цього бою.

Й Марія духом все зростала,
Уся ставала, мов крицева,—
Й душа раділа, досконала,
Й ясна Тайна їй Творцева!...

Думки, як лані мерехтливі,
Так лéтко рóдяться в пустелі,
І, мов краплини буйні в зливі,
У душу б'ються їй веселі :

Вся здайся, людино, на Бога :
Одна Він спастіся спромóга,
У Рай Він путь прбста одна!
Скрізь з'яє нам смертна безодня,
Рятує Рука лиш Господня,
Аж но́ги поглине труна́...

Коли ми живемо в Законі,
Раюєм на Божому Лоні,
Й нам Бог Охорона та Спас :
Й не смертні для нас тоді страсті,
Й диявольські люті напасті,—
На чагах Господь біля нас!

Та все таки давно минуле
Жахало в млосних снах Марію :
У грудях серце незаснуле
Плелó в вінкі любовну мрію...

VIII

А СТРАСТІ ПІНИЛИСЬ, ЯК МОРЕ

Забуть минулого несила,
Воно нам в серці воскресає,—
Й Марію легко несли крїла
У царство споминів безкрає.

Вона забути все хотїла,
А страсті пінились, як море,
І думка буйна, пташка смїла,
В минуле мчалася просторе...

Не сонце їсть суху пустиню
Своїм розпаленим промінням,—
То страсті чавлять всю Святиню
В душі Марїїній камінням.

Удень Марія путь до Бога
Терпінням й голодом буде,—
Вночі ж для страсті повна змога
Пустить досягнене навсує...

В Марії грає юнь жіноча,
І сняться млосні сні весінні,
Й, буває, б'є її по нóчах
Диявол в при́страснім видінні...

Д и я в о л :

Яка прекрасна ти, Маріє,
Немов травне́ва вонна рожа,—
А в тебе тільки й думка мріє,
Що ти невіста чиста Божа!

Таж молодість лиш раз зоріє,
Лиш раз весна бушує в тілі,—
Й чом в тебе сироти, Маріє,
Твої гарячі рúці білі?

М а р і я :

Бушують, як буря, в мені любні страсті,
Й звільнітись від них я не можу,—
Рятуй же, мій Творче, мене від напáсті,
Й створи́ в мені тишу погожу!

Як Батько, візьми мене в теплу Опіку,
Й сердечну зволож мені сушу,
Я ж бúду слухня́на Тобі аж довіку,
І в Ру́ці Твої віддам душу!

Їдять мене страсті, черва́ мов гнилізну,
Й ніко́ли не знаю спокóю,—
Омий з мене, Боже, смертельну трутизну,
Омий же Своєю Рукою!...

Д и я в о л :

Таж Сам Творе́ць тобі дав вроду,
Щоб нею Господа хвалила :
Співай красóю Богу оду,
Нехай росте любовна сила!

Бо прійде старість немину́ча,
І страсті всі зметé мітлою,—
Й тоді тобі тяжка́ ця буча
Згадається марóю злою.

Один раз страсті б'ються в крóві,
Один раз в серці яр весіння,—
Плети ж вінкі пахкі любові,
Вони тобі — одне спáсіння!

М а р і я :

Одно́му Тобі, милий Боже,
Тобі лиш, мій Творче, Одно́му
Співати душа моя може
У за́хваті серця святому!

Одно́му Тобі Піснопіння,
Одно́му Тобі співи серця,
Коли в ньому па́хоць весіння
І легіт солодкий з озéрця!

Коли з душі зникне обáва,
І серцем я чую Опіку,—
Одно́му Тобі вічна слава
Постійно, тепер і довіку!

Д и я в о л :

Покинь надії збутись тіла,
Бо страсті вічні, як та смерть,—
Віддайся їм, як пташка сміла,
Й напийся любовців ущерт!

І пощо ти марнуєш тіло,
Пахуче й біле, мов лелія?
Купайсь в розкошах повно й сміло,—
Оце одна для всіх надія!...

М а р і я :

Як сонце ясне, мені світить у горі
Омріяна завжди Надія,—
Я глибоко вірю : в бурхливому морі
Поможе Господь і Марія!

Тому до Надії міцні свої руки
Завзято я все докладаю,
Й ніколи я страху не знаю від муки,—
Вона бо дорога до Раю!

Надія все світить мені, як зірниця,
Палає ясніша від сонця,—
Я вірю : в недолі pomoже Десніця
Міцного мого Оборонця!

Надія цвіте в моїм серці, як рожа,
І пахне, як майська лелія,—
Я знаю : подасть мені Руку Госпожа,
Пречистая Діва Марія!...

Д и я в о л :

Хіба не знаєш, — страсті тіла,
Це творчий дух життя людіні :
Без них колода ти несміла,
Як гола скеля на пустині!...

Забула ти, — любов жіноча
Найкраще в світі все створила :
Від неї думка йде пророча,
Вона ростить мистецтву крила.

Забула ти, що страсті тіла—
Усій історії основа :
Від них крилата мрія сміла,
І творчість вся без них — полова.

Підносять духа страсті вгору,
Й приносять вічний рай людіні :
З лозини творять осокору,
А з полину — волóшки сині.

Таж без страстей ти станеш мертва,
Немов бездушна деревина!
Й кому потрібна смертна жертва :
Безстрасна жінка — не людина!

Втікати прїстрастей — нешана
Творцю твійому й Господеві :
Бо це ж Його ця плоть кохана,
Ці страсті млосні та сталеві!

Якби були ці страсті зайві,
То нащо Бог їх дав людині?
Вони в Його всесвітнім сьйві,
Як радісні волощки сині.

Не проти страсті,—проти Бога
Ти виступаш, нерозсудна,
Й не до небесного Чертóга,—
В безóдню путь твоя облóдна!

Марія інша, Божа Мати,
Кохала зéмную родíну,—
Тобі ж для чо́го відкидати,
Чим Бог благословив людину?

Твій Рай — слова́ самі хороші,
А рай правдивий — страсті юні,
Й нема́ нічо́го над розко́ші
Пахко́ї, як ось ти, красуні!

М а р і я :

Мій Рай Святий — в Одно́му Бозі,
Я це рішила вже давно :
Менé не спíниш на дорозі,—
І геть від мене, сатанó!...

Й кладé хреста вона на чо́ло,
Й розплющує півсонні очі :
Гробо́ва тиша скрізь навколо,—
Були́ це юні сні дівочі...

Й уся вона скупáлась в по́ті;
Мов пташка, б'ється серце хворе...
Й коли кінець пристра́сній плóті,
Що все безбéрежна, як море?...
Що все безбéрежна, як море?...

Й коли покíнчатся сні лю́ті,
Що ніч обертають на пекло?
Коли кінець яркíй отру́ті,
Що душу хвору ссе запекло?

Не сонце пáлить на пустелі
Доро́жнього, що в спрáзі мліє,—
То страсті й думи невеселі
Їдять тебе́, тужна́ Маріє!

IX

ЗАБУТЬ МИКОЛУ, — НІ, НЕ МОЖЕ!

се забула вже Марія,
Забуть Миколу, — ні, не може:
Кохання перше — вічна мрія,
Горіння вічно юне Боже!

І часто в снах являвсь Микола,
І пік огнем зболілу душу, —
І щастя било їй із чола
Й волóжило сердечну сушу...

Одного разу тінь захóду
Стелила постіль на пустині,
Пилá Марія прохолоду
Й низала мрії в самотині.

Аж бачить, — тихо йде Микола,
Й до неї руки простягає:
І радість вдарила їй з чола,
Й заграло щастя їй безкрає!...

Забуть Миколу, — ні, не може

М и к о л а :

Весь час моя думка про тебе, кохана,
Про тебе одну, сизокрила,
Про тебе зідхання до вечора зрана,
Про тебе одну, моя мила!

І де ти літаєш, кохана голубко,
Куди направляєш ти крила?
Про тебе одну всі думки мої, любко,
Про тебе одну, моя мила!

М а р і я :

Чекаю тебе, моє сонечко красне,
Чекаю, як зірку ясну,—
Від тебе сипнеться проміннячко щасне
На душу голодну й сумну...

Щодня я, зболіла, тебе виглядаю,
В очах твоє личко погоже,—
Прилинь же скоріше, мій любий розмаю,
Прилинь, запашна моя роже!

М и к о л а :

Приніс я, кохана, для тебе дарунок,—
Пахучі днів юности квіти,—
Прийми їх, як серця мого поцілунок,
Як тихі душевні привіти!...

Прийми й насолоджуйся ними, кохана,
Пий пахоці їх запашні,
Покв́анся,—бо сяють зіркí лиш до рана,
До рана вони лиш ясні!...

М а р і я :

Так спр́агнено просять тепл́а душа й тіло,
Така я на ласку голодна,
Так сонце сміється до мене несміло,
А дійсність жорсто́ка й холодна...

Так спр́агло я ласки святої чекаю,
Вона мені сниться повсю́ди,—
О дай же спокóю, коханий мій Ра́ю,
Бо плачуть по нím спрагли́ груди!...

М и к о л а , з о с л і з ь м и :

Прийшов я до тебе з журбою тяжко́ю,
Згубивши весінні́ сні,
Та пéцу надії тремтко́ю рукою :
Засни, моя пташко, засни!...

Так тяжко на світі поміж ворогами,
Не знають поща́ди вони,
Та сонце гаряче заграє між нами :
Засни, моє щастя, засни!...

Минулась весна, і вже літо вмирає,
Так сумно нам жить восені,—
Мішаю з твоім й своє горе безкрає :
Засни ж, моє серце, засни!...

М а р і я , т и х о п л а ч е :

Ой у полі край дорóги
Цвіла рясно груша,—
Минувсь милий десь в небоги,
На серденьку суша...

Ой набігли лихі люди
Та й зрубали грушу,—
Наболіли в мене груди,
Виплакала душу...

Ой сумує та дорога,
Грушеньки немає,—
Та не виплаче небога
Горенько безкрає...

Ой жбурну́ли бідну грушу
Та в холодну річку,—
Сушить мила свою душу,
Сушить вдень і внічку...

Микола :

На завмерлий садочок весною
Тепленький повіяв вітрець,
Й він засяяв листвою ясною
На втіху зболілих сердець.

Твоє личко було все суворе,
Та ось засміялось мені,—
Й палахтить з мене щастя просторе,
І очі радіють ясні!...

Марія :

Коли все, що кажеш, не міляні звуки,—
Ходімо до Божого Храму :
Нехай там пов'яжуть навіки нам рўки
У хмарах пахких фіміяму!...

І знак хреста кладé на чолі
Марія в радості сердечній :
І зникло все,— лиш голі скелі
Бреня́ть в пустині безконечній!...

X

Й ПШОВ ЗОСИМА НА ПУСТЕЛЮ

бітель тиха над Йорданом,
А в ній спасається Зосіма,—
Життя монаше довгим ланом
Ченцю стелілось за плечима.

Всі знають подвиги суворі
Й терпіння Зосіма тілесні,
Тепер же в серці в нього зорі,
Бреня́ть в душі пісні небесні :

Він переміг голодне тіло,
Давно померли в нього страсті,
І ось він дивиться вже сміло
Ув очі прістрасній напасті :

Ми дорóжні в зрадливому світі,
Скитальці гіркі непригріті,
Сліпими блукáємо в млі.

А голодна душа рветься Вгóру
По мрію палкú й неозóру,
Бо тісно їй жить на землі!...

І брєніть нїм у мрїях Небєсне,
Й чекаєм — воно нам воскресне
Прекрасне, як в юному сні.
І ставтєся душа досконїла
В шукїнні палкїм Идеала,
Й дорóги до Неба яснї!...

Та довга путь душї Спасїння,
На нїй безвóддя та тернїна,
Й до крóви коле об камїння
Зболїлі нóги тут людїна...

« Чи є на свїті ще терпїння,
Яких не знїс був я в покорї? »
І Зóсим зóрить путь Спасїння,
Минулі пóдвиги суворї.

А Ангол тихо в осторóгу :
« Іди в пустиню Зайордїння,—
Шукає там у Рай дорóгу
В страшнїй бїдї Зорї Порання »...

Й пішов Зосїма на пустєлю
Шукать новїх дорїг Спасїння,—
Три днї в дорозї, та осєлю
Нїдє не стрїв серед камїння.

Кругóm пісок та голї скелї,
Нєсила жити тут людїні,—
І в старця думи невєселї :
Назад вертїтєся хоч нинї!...

Аж бачить Зóсим,— в небозвóдї
Яксь зближаєтєся людїна...
Далєко ще, й пїзнати годї,—
Нехай минє мала година.

Він на піску лїг почечати,
Й в пустиню вп'яв старєчі очї :
Іде до ньóго хтось без шати,
А риси нїби то жїночї!...

Уже ось близько... Боже милий!
Таж це мерлєць устав із грóбу!
Таж це кїстїяк самїй бєзсилїй,
Що втратив лїдську всю подóбу!...

Кїстїяк спинився, й очї впалї
Уп'яв в завмєрлого Зосїму,—
Заблїсли в них і жах, й печалї,
І чути в них холодну зїму!...

Зосїма встав, і до видїння
Витягує тремтїчі рúки,—
Воно ж втїкати мїж камїння,
Нєначе лїаня та з розпúки!...

Побїг і Зóсим, й кличє : « Хто ти?
Спинися... Бачиш, я бєзбрóйний! »...
Й нєма чим дїхать від спєкóти,—
Бо день стояв, як пєкло, знóйний.

Й спинився прївид цей спроквóла :
« То кинь мені, Зосїме, шату!
Вбраннїя зїтлїло, й я тут гола,
Хоч мала óдїж я багату »...

І Зóсїм кїдає хїто́на,
Й Марїя скоро вже при ньóму :
Обóм Христос їм Оборона,
Бо служать вдвох Йому́ Однóму!

« Тебé давно, Зосїме, знаю,
Як ти спасався в Палестинї,
А я Марїя, й доживаю
Життя в'язни́цю тут в пустинї »...

Зосїма зóрить : вся зчорніла,
В Марїї шкура лиш та кості,
Але в очáх Надїя смїла,
Що сáйвом лине в Високóсті.

І думка в неї все глїбóка,
Що народилася в терпїннї,
Коли тут нїчка темноока
Уся минала їй в Молїннї...

Яке безсиле в неї тїло,
Останки спра́глого обóуха,
Та як вона говорить смїло
Й всевлáдно рве до Неба духа!

Й сидять Зосїма та Марїя,
Й плетуть в вїнкї спасéнну мову :
З очéй їм б'є яснá Надїя
Скїнчїти мирно путь Христову.

Тонкá Марїя, як билина,
Та пóлум'ям горять їй очі.
В Зосїми добрїсть голубина
Й словá сталéві, як пророчі.

І тóчиться розмова щира
Серед гарячого каміння,
І дóшї їхнї повні мира,
Серцá — солодкого промїння...

Хто вірно служить Господєві,
Тому міцні зростають крїла,
І в людському зрадливім реві
Його леліє Божа сила.

XI

НАЙБІЛЬША В СВІТІ ПЕРЕМОГА

Пинилось сонце на пустині
І слухає палку розмову,—
Далі Марія й Збсим нині
В покорі повну волю слову.

З о с и м а :

Найбільша в світі перемога,
То перемога над собою:
Тяжка Голготська ця дорóга,
Й багато тут терпінь та бою!

Я цю дорогу добре знаю,
Бо й я дїкдався перемоги,—
Та поки дійдемо до Раю,—
Ми часто лóмим горді нóги...

Хто хоче Богу все віддати,
І зéмні прїстрасті забути,—
Шукай собі в пустині хати,
Втікай від зéмної отрути!

Душа наша мріє про Щастя Небесне,
Немов вонна квітка про рóсу,
Й чекає,— до Раю небáром воскресне
Й онóвить себе, голу й босу.

А тіло голодне все мріє про зéмне,
Як спраглий в пустині про вóду,
І пташкою в óчах літає приємне,
І серце п'є в снах насолоду.

І тіло й душа наша в вічнім борінні,
Як коні неспряжені в возі,—
І серцю все пахнуть троянди весінні,
Душа все сумує по Бозі...

І тягнеться тіло, як камінь, додóлу,
А дух вічно лине до Бога,—
І двóять людіну, росліноньку кволу,
Земля та жадóба Чертóга!...

Пекельних певне мук зазнала,
Щоб загнuzдáти страсне тіло,—
І як добилась Ідеала,
Повідж мені, сестрице, сміло!

Марія :

О тяжко, тяжко споминати
Свою тернисту дорóгу!...
Я вийшла з батьківської хати,
Забувши Божу острóгу.

Мала бу́ла я й нерозумна,
Життя здавалось вóнним садом,—
Не знала я тоді, безумна,
Що світ стає лю́дині а́дом...

Пилá спрагли́во я розко́ші,
Бо прістрасть по́лум'ям кипіла,
Й бряжча́ли в мене дзві́нко гро́ші,
Що рясно йшли за вті́хи тіла...

Багато в сві́ті я грішила,
Але й зміцні́лась в нім, як кри́ця :
Ростуть і в сві́ті лю́дям кри́ла,
Коли ми вмі́ємо мо́литися...

З о с и м а : .

Коли диявол сіє страсті,
І по́лум'ям горить нам ті́ло,
Ми легко збу́демо́сь напа́сті,—
Христа згадавши в по́ру сме́ло :

Христос допомога
Всеви́чно лю́дині,—
Одна Ві́н доро́га
У райські Свя́тині!

Марія :

Ой прістрасті киплять в лю́дині,
Неначе по́лум'ям ву́лкán,
І тяжко жити в самоті́ні,
Коли над ті́лом ти не пан...

У ті́лі все в собі за́глу́шиш,
А страсть о́гнем кипить до́віку,—
Й її терпі́нням не поту́шиш,
Коли не ві́зьме Бог в О́піку...

Бу́ла пахуча я й вродлива,
Немов тро́йнда у садóчку,
І мати, горда та щаслива,
Всю ду́шу й серце клала в до́чку!

Та рано страсть в мені за́грала,—
Й в обійми мло́сні охо́пи́ла,—
Бу́ла я в лю́бі доскона́ла,
О́гнем жіно́ча би́ла си́ла...

Кипі́ло по́лум'ям у крóві,
До хлопців за́вжди липко спритна,—
Я ті́лом пра́гнула лю́бові,
Й бу́ла, як вовк той, ненаситна...

З о с и м а :

Коли ти стала вже Христо́ва,
Забу́дь наві́ки все ті́лесне,
І всі думкі твої́ й розмова—
Лише про Бо́же та Небесне!..

Широка безодня
Жінóк тягне в пащу,
Десніця ж Господня
Рятує й пропащу!

М а р і я :

Коли я вперше полюбила,
То склала все й о м у́ під но́ги,—
Й зроста́ли в мене лю́бні крила
Без перепóни й остороги...

І вся палка́ любовна сила
Плелá й о м у́ ясні черто́ги,
І мрія мло́сна, мрія ми́ла
За райські лінула пороги...

Й й о г о́ забути я несила,
Бо як свою́ забути душу?
Й пахкі коха́ння сизокри́лі

Булі́ росою в спраглу сушу...
О ні,— коха́ння перші милі
Забуть не мо́жу, та й не мушу...

З о с и м а :

Тяжка́, як кров, твоя спокуса,
Бо це спокуса лю́бна тіла,—
І тільки Благодáть Ісуса
Спасти тебе з безодні вмíла...

Бо ласка Христова
Ще глибша від моря,—
Вона нам обнова
У те́мряві горя!

М а р і я :

Та скоро впала я в безодню
Й любов пилá, як мід, спрагли́ва,
Й забувши за́повідь Господню,
Купалась в ній, як в маслі слива...

Ой палить крильця через море
Пташи́на спізнена у ві́рній,—
Отак я щастя неозóре
Шукала спрагло в страсті щирій...

Й я все ходила край безодні,
В грі́хах купалась до світа́ння,
Та чу́йні Анголи Господні,—
І я не згинула, остання...

З о с и м а :

І як би люди́на не глибо́ко впала,
Проте в ній живе дух Господній :
Він тихо брені́ть про красу́ Идеала,
Як со́няшний промінь в безодні.

В найбільшого грішника іскорка Божа
Безсмертною тліє незга́сна,
А гляне Госпо́дь,— і пахучая рожа
В душі́ розцвіте́ їй, прекрасна!

Тому то шануймо і грішну людину,
Вона бо Господня подоба:
Христос із упадку підняв й Магдалину,
Й засяла в ній Божа Оздоба!

М а р і я :

Забуть минулого несила,
Й мені пустиня стала а́дом :
Зростіти тяжко райські кріла,
Коли їх крѳпиш зѳмним ядом...
Спѳвав диявол про минуле,
Й й о г ѳ приводив перед очі :
І рвалося серденько заснуле,
Й бренѳли ма́рення дѳвочѳ...
І кожний день менѳ Голгота,
І кожну нѳчку розп'яття...
Чи є лютѳшая скорбѳта,
Як за кох́аним побиття?...

З о с и м а :

Хто зніс в життѳ тяжкі стражд́ання,
Як гола скеля,
Тому готова від зарання
В Раю́ оселя!

М а р і я :

Я звикла тілом до кох́ання,
Й воно про голод свѳй кричало,—
Й душа кипѳла від стражд́ання,
А в серце гризлось люте жа́ло...

І вже от скоро пѳвстолѳття,
Як я борю́ тут спрагле тіло,
І досягла́ я верховѳття,—
Тепер над ним паную́ смѳло!...

Багато в свѳтѳ є терпѳння,
Та з них найтяжчі — страстѳ тіла :
Вони на серце, як камѳння,
Як та потвѳра вѳчно смѳла!...

Багато в свѳтѳ лю́дям му́ки,
Та найгрізніші — страстѳ лютѳ :
Це рѳдні дѳнечки розпѳки,
Що все купаються в отруті!...

З о с и м а :

Ой тяжко взять коня баско́го
До рук недѳсвідній людинѳ,—
Ще тяжче страстѳ взять, небого,
Жонѳ, тонесенькій лозѳни!...

Легѳнька жѳнка, як пушѳна,
І вѳтер грає нею вволю :
На полі, бачила, кедрѳна
Таку самѳську має долю.

М а р і я :

Та я побила страстѳ тіла,
Й легѳнька стала, як пѳр'їна,
І перед Богом, щѳра й смѳла,
Тремткі згинаю́ я колѳна...

Не хóчу зéмної отрути,
За світ взяла собі пустéлю :
Я тут провóджу час покути,
Й люблю самотню цю оселю.

Ніхто менé тут не обмáне,
Тепер не вчéпиться спокуса :
Тут бачу скрізь Лице кохане
Могó Спасителя Ісуса...

З о с и м а :

Госпóдь провини всі прощає,
Хто прагне прóщення в покорі,
Сама любов, Він мсти не знає,
Хоч грішні кáятись не скорі.

З усіх тернінь найтяжчі страсті,
Й блажен, хто вийде з них побідно,
Хто всі диявольські напáсті
Обéрне в дим і пóрох гідно!

Багато в Бога Благодаті,
Й Він слуг Своїх бере в Опіку :
В небесній зóрянній Палаті
Він дасть оселю нам довіку.

Оселі в Господа багаті,
В Небесній Нáві їх без ліку
Й Він спóвнить мріяння крилаті,
Які лиш снились чоловіку.

Томú зложім усе на Бога,
Служімо Господу в терпінні,—
І нам засяє путь-дорóга

В Йогó осéлення промінні,
І ми достúнимо Черто́га,
Де па́хнуть вóннощі весінні!

М а р і я :

Хто переможе грішне тіло,
І стане чистим домом Бога,
Той безтілесно піде сміло
В оселі Ра́йського Черто́га!

Я чую Дзвони Великодні,
Мені скрізь сяють тихі зóрі,
Я бачу,— Анголи Господні
Менé провадять в цім простóрі!

Так легко жить тепер без бурі,
В душі Господня тільки сила,
Й терпіння всі мої похму́рі
Забрала мрія сизокрила...

.

І сонце клáлося вже спати,
Коли скінч́илась ця розмова,
І дух їх лінув до Палати,
Й бренила Ласка ім Христова.

И рішили вдвох зійтися зно́ву
За рік на б́ерезі Йо́рдáну,—
Святу продóвжити розмову
На славу Господа кохану!

Іде Марія по Йордані

XII

ІДЕ МАРІЯ ПО ЙОРДАНИ

идить на березі Йордана
Старий Зосіма, і Марію.
Він виглядає вже від рана,—
Й втрачає бачитись надію.

Веселе сонце, мов у зливі,
Фонтаном ллє палкє проміння,
Й вінкї сплітає мерехтліві
Долина річеньки весіння.

Сплітає з дум вінкї й Зосіма,
І розкладає їх при Бозі,
І Зайорданнє їсть очима,—
Пора вже бутиб тут небозі!

Аж раптом чудо : мов по сұху,
Іде Марія по Йордані!
Зосімі бракне в грудях духу,—
Чи йняти віри цій омáні?

В проміннях сонця йде Марія,
Йордан їй ніженьки цілує,
Сама прозора, як ледія,
Брепить довкілля : Аلیلуя!

Зірвавсь старій на рівні ноги,
І до Марії поспішає :
Плете проміння їй чертоги,
І щастя б'є з очей безкрає!...

Й листом у ніг їй простелився,
Й боїться глянути їй в очі...
Ясний Йордан в страху дивився,
І хвилі сині ніс з півночі.

З о с и м а :

Спішу сердечно повітати,
Ти вже по-ангольськи безтіла :
Ти йшла Йорданом, чиста мати,
По водах пухом мерехтіла!

М а р і я :

Я вбила страсті вже тілесні,
Й літаю легко, мов пташина :
У серці — райдуги небесні,
В душі — Пречистая Єдина!

Хто страсті тіла переможе,—
Зазнає райського спокою,
І пити буде щастя Боже,
І жити квіткою пахкою!...

Хто стане в світі безтілесний,—
Порхне метеликом по хвилі,
Тож будь на світі щиро-чесний,
І сповниш мрії сизокрилі!

З о с и м а :

Кого Своєю Бог Рукою
Впокорить під Господні нозі,
Тому солодного спокою
Він дасть в Святім Своім Чертозі!

М а р і я :

Щоденно терпіння негоже,
Щоденно горіння тужне,—
Та дякую, милий мій Боже,
Що вже впокорив Ти мене!

Я вірю,— Господь допоможе,
І сонце пошле нам ясне,—
І дякую, милий мій Боже,
Що вже впокорив Ти мене!

Найбільша чеснота — покора
Душею до Господа Бога :
До Раю дорога це скоро,

Це путь до святого Чертога!
Без неї пустиня сувора,
Без неї спастися незмога!

З о с и м а :

Хвалá тобі, мати,
Терпіннями повна,—
Ти вмiла страждати,
Христовi любовна!...

Й взяла вона Святе Причáстя
Iз рук Зосiми на прощáння,—
Й з очей глибоких било щастя,
А вся вона, як зоря рання :

« Оце пускаєш Ти сьогодні
Мене, Владико, у спокóї »...
Й неначе гiмни великоднi
Пливуть iз Цérковцi пахрóбi!...

Й пішла Марiя по Йордáнi
В промiннях сонця неозóра,
Й майóрять риси ген коханi,
I вся вона ясна й прозóра...

Упав Зосiма на колiна
Й співає серцем : Алилуйа!
Пливе Йордáном бiла пiна
Й Марiї нiженьки цілує...

За рiк Зосiма знов шукає
Святу Марiю на пустинi,—
Пiсок, як море те безкрає,
В промiннях дáлi нiжносинi.

Аж ра́птом... Ось в пiскú Марiя,
Померла в день ще розставáння,—
Пахуча, бiла мов лелiя,
Прекрасна, як зiрниця рання...

I тихо й сумно брат Зосiма
Ховає з сiвом безтiлiснy,
I крóпить щирими сльозiма
Новú мешкальницю небесну...

А з Неба сонце ллє промiння
Й цілує свiжyю могилу,
Кругом задúмане камiння
Сплiтає казку тонкокрилу...

I тихо-тихо на пустелi,
Пiсок безбéрежний, як море,
Блищать завмерлi голi скелi,
Як те видiво неозóре...

Й стоiть Зосiма пiд промiнням,
Немов стрiльча́ста осо́кора,
I сла́вить Бога Пiснопiнням
Душа намúчена сувора...

Й суворi в ньóго довгi вiї,
Та ясно, як в Раю, на серцi,—
Й вiн тихо шепче до Марiї,
Мов дише лéгiт на озéрцi :

« Багато, жбно, ти страждала,
Багато серцем ти любила,—
У ніг свого Ідеала
Тепер візьми солодкі крила!

Й полінеш тихо ти до Бога,
Як пташка чиста безтілесна,
Й розквіти райського Чертога
Тобі подасть Рука Небесна!...

Хто свято віживе безодню
У горні страсного горіння,—
Заплату прийме той Господню
В Чертогах вічного Спасіння!...

Гріхи тяжкі ти відкупила
Через небесні поривання,—
І жінка прістрасна й безсила
Засяла, як Зоря Порання.

І станеш ти за взір терпіння,
І будуть бити тобі поклони,—
Жінкам надія на спасіння,
Уп'алим скеля оборони...

І будеш ти вікі зоріти
Свою чистою красою,
І мов травневі вонні квіти,
До Раю кликати собою »...

АРХАЇЗМИ В ЦІЙ ПОЕМІ

Алилуя — хвалить Бога!
блаженний — щасливий
веріги — тяжкі ланцюги
вонний — пахучий
воннощі — пахощі
всё — даремно
Десниця — правиця Божа
знійний — спекотливий, задушний
нава — корабель, небозвід
навсё — надаремно
незрийний — невидимий
Неневісна — що мужа не знала
нині — сьогодні
нозі — ноги
обитель — монастир
плоть — тіло
пóдви́г — тяжке діло на славу Богу
руці — руки
скорб — печаль, сум
фіміям — ладан, кадило
Черто́г — Божа Палата, Рай.

СВ. МАРІЯ ЄГИПТЯНКА

Преподобна мати Марія народилася десь біля року 345-го в Єгипті, чому й зветься Єгиптянкою, в околицях великого міста Олександрії. Хоч батьки її були ще язичниками, проте любовно й чеснотно виховували свою доню, що була незвичайної краси. Але Марія мислила про інше. Року 357-го, мавши 12 літ життя, вона покинула своїх батьків і подалася до Олександрії, й там провадила дуже легке життя. Так жила вона 17 літ, аж поки не переконалася, що легке життя веде жінку в безодню. І після чуда-видіння, коли невидіма сила не пустила її до Єрусалимського Храму, як там саме тоді був знайдений Животворящий Хрест, на якому був розп'ятий Ісус Христос, року 374 Марія покинула наш світ і пішла на подвиги в Зайорданську тяжку пустелю, де спокувувала своє попереднє легке життя 47 літ на самотині в найсуворішому подвижництві. Десь року 420-го Ангол Божий у видінні наказав монаху, також суворому подвижникові, Зосімі йти в Зайорданську пустиню й шукати там подвижництва ще суворішого, як його. Зосіма пішов, і стрів Марію, напівголого скелета, яка й оповіла йому все життя своє, а він його записав. Через рік, року 421-го

Зосіма знову шукав Марію, і вона прийшла до нього, тепер по водах Йордану, не замочивши й ніг : вона вже видимо стала святою. Цього ж року Марія й померла. Ще за глибокої давнини Християнська Церква зарухувала Марію Єгиптянку до числа своїх Святих, і згадує її пам'ять 1-го квітня.

Давню характеристику преподобної матері Марії Єгиптянки подає нам у своїх Тропарях стародавній Великий Канон святого поета Андрія Критського VII в.: «Ти вкорилась Христовим Божественним Законом, ти приступила до Нього й покинула неухвальної пражнення насолоди, і всі чесноти, як одну, найпобожніше ти виконала. Ти в непрохідних пустелях жила. Проходячи в біді життя безтілесних, ти поправді одержала найбільшу благодать від Бога. Зійшовши в глибину великих пороків, ти не загрузла, але Вищим Задумом вийшла через діяльність до явно досконалої чесноти. Ти чистим прагненням побажала вклонитися Дереву Життя,— й сподобилась бажаного. Ти перейшла Йорданський потік і знайшла безблизний спокій, покинувши тілесну насолоду. Щоб погасити полум'я пристрастей, ти, палаючи душею, неперестанно лила каплі сліз. Високим життям на землі набула ти, о мати, безстрашність небесну. Ти заголосила до Пречистої Богоматері й відкинула песамовитість пристрастей, що перше жорстоко були лютували, і засоромила ворога зводника. Мати Незахідного Світила тебе просвітила,— звільнила від темряви пристрастей. Божественний Зосіма здивувався, коли справді побачив в тобі нове чу-

до. Незвичним життям своїм ти всіх здивувала,— і хори Ангелів, і збори людей, — поживши нематеріально й перемігши природу. Тому то, Маріє, ти Йордан перейшла, як безтіла, своїми стопами!»

У середу четвертої неділі Великого Посту ввечері на Утрені відбуваються так зв. *Поклони*,— читається весь Великий Канон св. Андрія Критського, й вірні смиренно б'ють поклони своєму Господу, а також св. Андрієві й преподобній Марії, цій останній проказуючи :

Преподобная мати Маріє,
моли Бога за нас!

На цих давніх переданнях і заснована ця моя поема : « Марія Єгиптянка ».

ЗМІСТ ПОЕМИ

« МАРІЯ ЄГИПТЯНКА »

Сторінки :

1. Дівча плете троянді мрії	7-11
2. В шовку та в золоті Марія	12-15
3. Йї пересит лився йї в розкоші	16-19
4. Марія вчула про Ісуса	20-24
5. Йї не місце у Святині	25-28
6. І вільно лине до Хреста	29-33
7. Живе Марія на пустині	34-40
8. А страсті пінились, як море	41-47
9. Забуть Миколу, — ні, не може	48-52
10. Йї пішов Зосима на пустелю	53-57
11. Найбільша в світі перемога	58-68
12. Іде Марія по Йордані	69-74
Архаїзми в цій Поемі	75
Св. Марія Єгиптянка	76-79

НЕПЕРІОДИЧНЕ ВИДАВНИЦТВО
« НАША КУЛЬТУРА »

що виходило в Варшаві й було закрито німцями в 1939-му році, знов приступило до видавання праць головно з ділянки української культури, мови та красного письменства. Буде виходити не менше, як по дві книжки на місяць.

Видавництво розпочинає свою працю з глибокою вірою, що все українське громадянство знайде належне зрозуміння для наших зусиль дати кожному українцеві й кожній українці корисну книжку.

Ми закликаємо всіх людей доброї волі масово поширювати наші книжки, бо тільки від цього залежить розвиток і вся доля нашого Видавництва, якому доводиться працювати в важких умовах емігрантської дійсности.

Це й дасть Видавництву змогу виконати поставлене завдання: доброю книжкою служити Народові.

Видавництво працює під головним проводом Митрополита Іларіона (Проф. Д-ра Івана Огієнка).

Адреса Редакції:

Митрополит ІЛАРІОН
LAUSANNE, « Béthanie » - SUISSE.

Всі замовлення на наші книжки просимо слати на адресу:

EDITIONS J. A. V.

70, Rue du Faubourg Poissonnière, PARIS X (France).

Незабаром виходять такі праці
Митрополита ІЛАРІОНА (Огієнка):

1. Легенди світу — Збірник світових легенд.
2. Марія Єгиптянка — Поема.
3. На Голготі — Поема (Страждання Українського Народу).
4. Українська Церква й наша культура.
5. Українська літературна мова — Правопис, основи літературної мови й словник.
6. Рід слів в українській мові, з словником.
7. Географічні назви в українській мові, з словником.

На сторожі слова — Всеукраїнська літературна мова.

